pzazz



While we are here

LISA VEREERTBRUGGHEN

Alors on danse



Pieter T'Jonck

Gezien op 08 december 2023

Magdalenazaal Brugge, in het kader van December Dance 2023

Vijf vrouwen dansen een uur lang de ziel uit hun lijf op een harde, monotone beat. Met steeds dezelfde pasjes en variaties, maar steeds sneller en daardoor virtuozer. Toch gaat het niet om virtuositeit. Het is zelfs alsof het publiek er niet toe doet. Ze doen het voor zichzelf. Dat is 'While we are here' van Lisa Vereertbrugghen. Een voorstelling die, na de opzwepende ervaring, doet nadenken. Over dansen tot we erbij neervallen.

13 DECEMBER 2023

Een scherpe dreun, monotoon (een score van Michael Langeder) komt uit de vier boxen boven de dansvloer terwijl het publiek de zaal binnenkomt. Je moet over de dansvloer lopen, want de tribunes staan er aan vier zijden pal tegenaan. Daardoor verwondert het niemand dat een vrouw met een grote dweilmachine nog snel even die vloer reinigt. Ze gaat daar echter mee door als iedereen gezeten is. Dat maakt de scène op het randje af gênant. De vrouw draagt een los zwart T-shirt boven een spannende lederen broek . Ze heeft ook een opvallende haardracht: een dikke vlecht met blauwige strepen boven kort opgeschoren nekhaar: een 'gabberina'?

Dat contrasteert vreemd met wat ze hier doet. Hier is ze poetspersoneel. Dat doet gewoonlijk pas na de werkuren onzichtbaar zijn job maar is er zelden werkelijk. Hier was haar publieke aanwezigheid echter blijkbaar even niet te vermijden. Omwille van die vloer. Die moet zuiver zijn voor de dans begint. Haar hele uitstraling zegt echter dat ze hier misschien wel 'niemand' lijkt maar elders wel 'iemand' is. Het conflict in perceptie houdt lang aan, want ze blijft dweilen. Ze negeert daarbij quasi ostentatief de blikken van de kijkers op de tribunes, terwijl ze met geroutineerde gebaren de stroomkabel de juiste richting op werpt zodat die de machine niet belemmert in zijn gang. Ze demonstreert 'professionaliteit' in een job die nauwelijks 'skills' vereist. Ze verwaardigt zich. In een waardeloze job. Wat kan je anders doen als iedereen kijkt en niemand je ziet?

Wie ook maar een beetje oplet beseft al gauw dat dit een 'act' is, van Claire Godsmark, want de dweilmachine functioneert niet. Het maakt wel duidelijk dat het hier zal gaan over zo'n onzichtbare mensen. Over heel veel mensen dus.

Eens de poetsvrouw het veld geruimd heeft, trekt ze in de hoek tussen twee tribunes haar werktenue uit. Eronder verschijnt een strak, kort rokje met split en een zwart topje, dat haar tattoos – op armen, benen en middel laat zien. In een andere hoek verschijnt Eimi Leggett. Ze draagt een los T-shirt in zwarte netstof boven een strakke, glanzende wielerbroek. Ze plaatst zacht wiegend, met de armen losjes zwierend, bijna meditatief, razend snelle, verende pasjes vooruit en terug. Haar ritme ligt een paar keer hoger dan de zware, trage beat.

Ze lijken allemaal op elkaar, zoals mensen uit de lagere klassen op elkaar lijken

Een na één vervoegen de vier andere performers haar nu op de dansvloer. Ze lijken allemaal op elkaar, zoals mensen uit de lagere klassen op elkaar lijken. *Ain't it funny how we all seem to look the same?*

vroeg Pete Townsend zich al af in Quadrophenia. Ze doen ook allemaal hetzelfde – heel snel trappelen, met af en toe een schrikkelsprong of een plotse vertraging of versnelling. Omdat er niets anders te zien is krijg je steeds meer oog voor hun onderlinge verschillen. Castélie Yalombo Lilonge – kort lederen rokje, een zwart topje met kinky riemen eroverheen – laat haar romp en hoofd steevast wat voorover hangen, duwt haar schouders samen en spant haar armen meer op dan Leggett. Godsmark houdt haar rug kaarsrecht, helt zelfs wat achterover als ze haar armen op en neer laat gaan als zuigers van een machine. Dolores Hulan, die een jasje draagt over net zo'n outfit als Lilonge, is duidelijk de oudste van de bent, en doseert haar energie ook zuiniger. Lisa Vereertbrugghen zelf – in een zwart mouwloos jasje en zwart rokje – komt er als laatste bij, ontspannen en zelfzeker

Het witte, schaduwloze licht boven de vloer maakt nu plaats voor oranje en wit licht dat vanuit twee hoeken over de vloer straalt. Later blijft alleen dat oranje licht over, waardoor je je op een snelweg kan wanen. Of in een nachtclub of een rave party. De beats volgen geleidelijk de versnelling die de vrouwen inzetten. Je verliest er elk gevoel van tijd bij. Hoe lang het duurt valt niet te bepalen, maar op één of ander teken gaan de vrouwen directer op elkaar inspelen. Dat begint eenvoudig, met paren en trio's die naast of tegenover elkaar dansen, unisono of in spiegelbeeld en elkaar ophitsen om sneller te gaan. Er komen ook meer variaties in de pasjes, al blijven ze onveranderlijk kort en dichtbij. Het lijkt op volksdansen, zo van 'een been voor, en dan het andere, huppel huppel, sprong', alleen veel sneller.

Wat zeker aan volksdansen doet denken zijn de figuren die uit het niets ontstaan: hoe de vrouwen plots een lijn vormen, die weer opbreken en dan in tegengestelde richting langs elkaar door lopen. Lijkt simpel, maar niemand mag hier ook maar even van zijn baan afwijken of je hebt een botsing, wat één keer ei zo na gebeurt. Nog moeilijker wordt het als er kunstjes bijkomen, zoals klappen met de handen onder een opgeheven been, of plots de hielen aantikken met de hand. De dans wordt dan een soort blufpoker: hoe snel kan je dit doen zonder te struikelen of uit de maat te gaan?

Achteraf vertelde Godsmark me dat veel van die kunstjes ontleend zijn aan de gabberstijl die in de jaren 1990 opkwam in Nederland. Filmpjes van gabbers vertonen inderdaad net diezelfde mengvorm van simpele volksdans, halsbrekend snel gebracht, met af en toe een virtuoze capriool. Die link met de gabbers houdt ook steek als je terugdenkt aan het openingsbeeld dat kadert welke mensen we hier gaan zien.

Het houdt nog meer steek als de dans op een onverwachte manier eindigt. De vrouwen komen langzaam dichter bij elkaar tot ze net zo dicht tegen elkaar staan als het gehuppel toelaat zodat ze elkaars armen en schouders kunnen raken. De geluidssterkte van de beat zakt net zover weg dat je hoort hoe ze allen samen zingen. 'and another hour here / and another hour lost / and the sun washes time away / out of sight and out of time'. Hun koorzang klinkt verrassend zuiver en vol, maar ook verrassend monotoon en repetitief, als een hymne of eerder nog een *shanty*, een lied dat Engelse bootwerkers zongen bij hun harde labeur.

Deze dans is als een doelbewust doelloze verspilling van energie

Dan deemstert het laatste licht weg, en sterven de beats uit. Na enkele tellen van compleet duister gaat het witte bovenlicht weer even op en herneemt de doffe beat waarmee alles begon. Alles kan herbeginnen alsof er niets gebeurd was.

Daar sluit de cirkel van de voorstelling zich. Deze vrouwen dansten een uur, zonder onderbreking op een snelle slok water na. De dans kent nauwelijks progressie, enkel versnelling en intensivering. Ze wil niet behagen. De vrouwen willen alleen zichzelf en elkaar ophitsen. Ze vormen een groep, maar er is geen groepsdwang, geen discipline. Ze blijven zeer herkenbaar zichzelf in hun uitvoering van het patroon.

Deze dans is als een doelbewust doelloze verspilling van energie, als een knip in de tijd. Die verspilling staat tegenover het labeur waartoe de vrouwen veroordeeld zijn om zich in leven te houden. In de dans gaan ze in tegen die dwang om spaarzaam, ijverig en voorzichtig te zijn. In het dagelijkse labeur moeten ze hun tijd nuttig besteden, in het besef dat die tijd toch onherroepelijk wegsijpelt en zal eindigen, hoe zuinig ze er ook mee omgaan. In de dans gooien ze die tijd soeverein weg. Het is een opgestoken vinger naar een cultuur waarin zij de underdog zijn. Over hun lichaam, en hoe ze het verspillen, blijven ze al dansend de baas.

Alors on danse. Zong Stromae.